

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ ДОНЕЦЬКЕ ОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ

РІШЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ

“ 26 ” червня 2018 року

№ 5

справа № 04-26-03/2017

м. Краматорськ

Про закриття провадження
у справі

Адміністративна колегія Донецького обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши матеріали справи № 04-26-03/2017 про порушення Комунальним підприємством «Маріупольське виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства» (далі – КП «МВУВКГ», Підприємство, Водоканал) (ідентифікаційний код КП «МВУВКГ» - 03361508; місцезнаходження юридичної особи: 87555, Донецька область, м. Маріуполь, вул. Соборна, 7), законодавства про захист економічної конкуренції та подання з попередніми висновками у справі від 21.05.2018 № 03-66,

ВСТАНОВИЛА:

Розпорядженням адміністративної колегії Донецького обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 22.06.2017 № 3-р розпочато розгляд справи № 04-26-03/2017 у зв'язку з наявністю у діях Комунального підприємства «Маріупольське виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства» із пред'явлення споживачам (не у порядку та не у спосіб, що визначені чинним законодавством) вимог, стосовно оплати необґрунтованих нарахунків за понаднормативне скидання забруднених стічних вод, як умови надання послуг із централізованого водопостачання та водовідведення, містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50 та визначеного частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним становищем на ринку надання послуг з водовідведення, шляхом вчинення дій, що можуть призвести до ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання, чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

В ході збору і аналізу доказів у справі встановлено наступне.

1. До Донецького обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України (далі – Відділення) звернулись:

- Товариство з обмеженою відповідальністю «МЕТРО Кеш енд Кері Україна» філія у місті Маріуполь ТЦ-38 (ТОВ «Метро Кеш енд Кері») (місцезнаходження об'єкта: Володарське шосе, 4, м. Маріуполь, 87500);

- фізична особа-підприємець Будико М.А (ФОП Будико М.А.) (місцезнаходження об'єкта: вул. 130 Таганрогської авіадивізії, 5А, магазин «Щирий Кум»)

(далі разом - Заявники) із заявами про порушення КП «МВУВКГ» законодавства про захист економічної конкуренції від 13 квітня 2017 № 38 (вих.), №8-04/6-зек (вих.) відповідно.

Заявники є суб'єктами господарювання, які з метою здійснення господарської діяльності отримують послуги із централізованого водопостачання та водовідведення відповідно до умов договорів, укладених із КП «МВУВКГ».

Об'єктами водопостачання за цими договорами є продовольчі магазини, підприємства громадського харчування.

2. Послуги з водопостачання та водовідведення у м. Маріуполь надає Комунальне підприємство «Маріупольське виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства».

Виконавчим комітетом Маріупольської міської ради 16.02.1994 здійснено Первинну державну реєстрацію КП «Маріупольське виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства», як юридичної особи, про що в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців зроблено запис № 12741050009000199 та видано Свідоцтво про державну реєстрацію юридичної особи Серія А00 № 283153.

Водоканал здійснює свою господарську діяльність на підставі Статуту, затвердженого рішенням Маріупольської міської ради від 28.09.2016 № 7/11-745.

Відповідно до Довідки з Єдиного Державного реєстру підприємств та організацій України (ЄДРПОУ), Підприємство здійснює, зокрема, діяльність «забір, очищення та постачання води» (основний) КВЕД -36.00 та ліцензовану діяльність з централізованого водопостачання та водовідведення (ліцензія Серії АГ №500076, видана 03.08.2012 Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг (НКРКП)) в територіальних межах розташування мереж підприємства у місті Маріуполь.

Відповідно до Закону України «Про житлово-комунальні послуги», централізоване водопостачання та водовідведення є комунальними послугами. КП «МВУВКГ», надаючи платні послуги, здійснює господарську діяльність та у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» є суб'єктом господарювання.

3. Визначення монопольного становища КП «МВУВКГ» проведено Відділенням згідно із вимогами статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» та Методикою визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженою розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 1 квітня 2002 року за № 317/6605 (далі – Методика).

Відповідно до п. 2.2 Методики при здійсненні цього дослідження використовуються ті етапи визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання, що відповідають фактичним обставинам, зокрема, особливостей товару, структури ринку тощо.

3.1. Встановлення об'єктів аналізу щодо визначення монопольного домінуючого становища

Об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є суб'єкт господарювання – Комунальне підприємство «Маріупольське виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства»;

Конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який (які) випускається, постачається, продається, придбавається (використовується, споживається) цим (цими) суб'єктом (суб'єктами) господарювання – послуги з централізованого водопостачання та водовідведення.

Враховуючи викладене, об'єктами даного аналізу є: КП «МВУВКГ» та послуги з централізованого питного водопостачання та водовідведення.

3.2. Визначення переліку товарів та основних продавців, покупців цих товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище.

Визначення переліку товарів та їх споживчих характеристик.

В розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» товаром є будь-який предмет господарського обороту, в тому числі продукція, роботи, послуги, документи, що підтверджують зобов'язання та права (зокрема цінні папери).

Згідно із статтею 1 Закону України «Про питну воду та питне водопостачання»:

- централізоване питне водопостачання – господарська діяльність із забезпечення споживачів питною водою за допомогою комплексу об'єктів, споруд, розподільних водопровідних мереж, пов'язаних єдиним технологічним процесом виробництва та транспортування питної води;
- водовідведення – діяльність із збирання, транспортування та очищення стічних вод за допомогою систем централізованого водовідведення або інших споруд відведення та/або очищення стічних вод;

Отже, товаром на ринку послуг з централізованого питного водопостачання є послуга з централізованого питного водопостачання для забезпечення потреб споживачів; товаром на ринку послуг з водовідведення є послуга з водовідведення.

Статтею 6 Закону України “Про питну воду та питне водопостачання” (далі – Закон) визначено, що державна політика у сфері питної води та питного водопостачання будується на принципах державного управління і регулювання відносин у сфері питної води та питного водопостачання, додержання єдиних правил, норм і стандартів усіма суб'єктами відносин у сфері питної води та питного водопостачання.

Правилами користування системами централізованого комунального водопостачання та водовідведення в населених пунктах України, затвердженими наказом Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 27.06.2008 № 190 (далі – Правила користування) передбачено, що приймання стічних вод від підприємств, установ, організацій до системи централізованого водовідведення здійснюється відповідно до Правил приймання стічних вод підприємств у комунальні та відомчі системи каналізації населених пунктів України, затверджених наказом Держбуду від 19.02.2002 N 37, зареєстрованих у Мін'юсті 26.04.2002 за N 403/6691 (який відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.03.2017 № 166-р втратив чинність з 21.05.2017), а також місцевих правил приймання стічних вод підприємств у систему каналізації населеного пункту.

Отже, послуги з централізованого питного водопостачання, водовідведення надаються відповідно до вимог нормативів, норм, стандартів, порядків та правил, згідно із законодавством.

Послуги з централізованого водопостачання та водовідведення ліцензований вид діяльності.

Визначення основних продавців товару.

Відповідно до Правил користування, виробник послуг централізованого водопостачання та водовідведення це суб'єкт господарювання, що виробляє або створює послуги централізованого водопостачання та водовідведення (далі – виробник).

Продавцями даної послуги є суб'єкти господарювання, що надають або мають можливість надавати послуги з централізованого водопостачання та водовідведення у м. Маріуполь Донецької області.

Статут КП «МВУВКГ» (нова редакція) затверджено рішенням Маріупольської міської ради від 28.09.2016 №7/11-745. Відповідно до Статуту метою діяльності

Підприємства є надання послуг із постачання питної води і відведення стоків населенню та іншим споживачам. Для досягнення мети Підприємство, зокрема, здійснює діяльність із безперебійного постачання питної води населенню, підприємствам і організація міста, а також безперебійне прийняття виробничих стічних вод у систему міської каналізації.

Підприємство здійснює ліцензовану діяльність з «централізованого водопостачання та водовідведення» в територіальних межах розташування мереж підприємства у місті Маріуполь на підставі ліцензії від 03.08.2012 року серії АГ № 500076, виданої Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг; «Каналізація, відведення й очищення стічних вод».

Таким чином, КП «МБУВКГ» це єдине підприємство, що здійснює діяльність із централізованого питного водопостачання та водовідведення в територіальних межах м. Маріуполь.

В статті 1 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» визначені терміни:

комунальна послуга – результат господарської діяльності, спрямованої на задоволення потреби фізичної чи юридичної особи у забезпеченні, зокрема, холодною водою, водовідведенням у порядку, встановленому законодавством;

виконавець – суб'єкт господарювання, предметом діяльності якого є надання житлово-комунальної послуги споживачу відповідно до умов договору.

Статтею 19 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» передбачено, що виконавцем послуг з централізованого постачання холодної води та послуг з водовідведення (з використанням внутрішньобудинкових систем) для об'єктів усіх форм власності є суб'єкт господарювання, що провадить господарську діяльність з централізованого водопостачання та водовідведення.

Отже, КП «МБУВКГ», відповідно до зазначених норм Закону України «Про житлово-комунальні послуги», також є виконавцем послуг із централізованого постачання холодної води та послуг з водовідведення.

Визначення основних покуців товару.

Законом визначено, що споживач питної води це юридична або фізична особа, яка використовує питну воду для забезпечення питних, фізіологічних, санітарно-гігієнічних, побутових та господарських потреб;

Також в статті 1 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» визначено поняття «споживач», це фізична чи юридична особа, яка отримує або має намір отримати житлово-комунальну послугу.

Як зазначалось вище, КП «МБУВКГ» є також виконавцем житлово-комунальної послуги з централізованого постачання холодної води та водовідведення.

Отже, споживачами (покупцями) послуг з централізованого питного водопостачання та водовідведення є фізичні чи юридичні особи, які отримують або мають намір отримати послуги з централізованого водопостачання та водовідведення.

Ціна товару.

Відповідно до Законів України «Про питну воду та питне водопостачання», «Про державне регулювання у сфері комунальних послуг», постанови Кабінету Міністрів України від 01.06.2011 № 869 «Про забезпечення єдиного підходу до формування тарифів на житлово-комунальні послуги» тарифи на централізоване водопостачання та водовідведення встановлює Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП), для суб'єктів господарювання, ліцензування діяльності яких здійснюється НКРЕКП.

3.3. Визначення товарних меж ринку.

Товарними межами ринку визначається товар (товарна група), сукупність подібних, однорідних предметів господарського обороту, в межах якої споживач, за звичайних умов, може перейти від споживання певного виду предметів до споживання іншого. Товарні

межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп). Таке формування здійснюється з переліку товарів, які по показникам взаємозамінності мають для продавців, покупців ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи). Взаємозамінними товарами (товарами - замінниками) є товари, які оцінюються споживачами як замінники один одного за функціональним призначенням, споживчими якостями, ціною, експлуатаційними та іншими якісними характеристиками.

Згідно із Законом України «Про природні монополії» діяльність з централізованого водопостачання та водовідведення відноситься до сфери природних монополій. Природна монополія – це стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва, а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами).

Таким чином, характерними рисами ринків централізованого питного водопостачання та водовідведення є відсутність взаємозамінних товарів та неможливість для споживача, за звичайних умов, перейти до споживання інших предметів господарського обороту.

Отже, товарними межами ринку централізованого питного водопостачання є послуга з централізованого питного водопостачання; ринку централізованого водовідведення є послуга з централізованого водовідведення.

3.4. Визначення територіальних (географічних) меж ринку.

Територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої, з точки зору споживача, придбання товарів (товарної групи), що належать до групи взаємозамінних товарів (товарної групи), є неможливим або недоцільним.

Характерними рисами ринків централізованого питного водопостачання та централізованого водовідведення є неможливість для споживача отримати ці послуги від іншої водопостачальної організації, оскільки кожна водопостачальна організація надає ці послуги виключно в межах території, на якій розташовані її водопровідні мережі.

Отже, у споживачів м. Маріуполь, які приєднані до мереж водопостачання КП «МВУВКГ», відсутня можливість вибору надавача послуг.

Таким чином, територіальними (географічними) межами ринку надання послуги з централізованого питного водопостачання є територія м. Маріуполь, на якій розташовані мережі, що обслуговуються КП «МВУВКГ».

Враховуючи специфіку ринків надання послуги з централізованого питного водопостачання, централізованого водовідведення, інші ознаки, які враховуються при визначенні територіальних меж ринку, етапи визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання, зазначені у підпунктах 6.2 та 6.3 Методики, не підлягають дослідженню.

3.5. Визначення часових меж ринку.

Часові межі ринку – час стабільності ринку, тобто період, протягом якого структура ринку, співвідношення попиту та пропозиції на ньому істотно не змінюються.

Часові межі ринку визначаються, як проміжок часу (як правило рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою.

Ринки надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення відносяться до сфери діяльності суб'єктів природних монополій, де задоволення попиту є більш ефективним за умови відсутності конкуренції.

Враховуючи специфіку ринків природних монополій (у тому числі централізованого водопостачання, централізованого водовідведення), зміни структури ринків і зміни співвідношення попиту та пропозиції для цих ринків не характерні, а отже ринки є достатньо стабільними.

У зв'язку з тим, що в ході розгляду справи № 04-26-03/2017, в рамках якої проводиться даний аналіз ринку, встановлено ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції в діях КП «МВУВКГ», які мали місце у 2016-2017 роках, 1 кварталі 2018 року (КП «МВУВКГ» повідомило про припинення порушення у квітні 2018 року) часовими межами ринку надання послуг з централізованого питного водопостачання, централізованого водовідведення доцільно визначити період 2016 - 2017 роки та 1 квартал 2018 року.

3.6. Розрахунок частки суб'єктів господарювання на ринку та визначення потенційних конкурентів

Відповідно до статті 1 Закону «Про природні монополії», природна монополія – стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції, внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат виробництва), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги).

Згідно зі статтею 5 Закону України «Про природні монополії» централізоване водопостачання та централізоване водовідведення є сферою діяльності суб'єктів природних монополій.

КП «МВУВКГ» є єдиним виробником та надавачом послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення в межах території міста Маріуполь.

Відповідно до статті 1 Закону «Про природні монополії» конкуренція на зазначеному ринку неможлива, що вказує на відсутність потенційних конкурентів.

Зазначені ринки характеризуються наявністю організаційних та адміністративних бар'єрів, оскільки вхід на ринки нових суб'єктів господарювання можливий лише за умови:

визначення органом місцевого самоврядування на відповідній території іншого виконавця послуг;

передачі інфраструктури іншому суб'єкту господарювання та виходу з ринку діючого суб'єкта.

3.7. Установлення монопольного (домінуючого) становища

КП «МВУВКГ» не зазнає конкуренції на ринках надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення у зв'язку з тим, що в нього немає жодного конкурента в м. Маріуполь, в межах розташування мереж Підприємства.

Відповідно до абзацу другого частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо на цьому ринку в нього немає жодного конкурента.

Враховуючи викладене, КП «МВУВКГ», у розумінні абзацу другого частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції», протягом 2016-2017 років, 1 кварталу 2018 року, займало монопольне становище на ринках надання послуг з централізованого питного водопостачання та централізованого водовідведення в межах території розташування водопровідних мереж Підприємства у м. Маріуполь.

4. Заявниками оскаржуються дії Водоканалу, що полягають у пред'явленні споживачам (не у порядку та не у спосіб, що визначені чинним законодавством) вимог стосовно оплати спірних нарахунків за скид понаднормативно забруднених стічних вод, як умови надання послуг із централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, із застосуванням погроз про відключення від водопровідних та каналізаційних мереж, обумовленні надання зазначених послуг отриманням дозволів на скид забруднених стічних вод.

Так, Заявники зазначали, що не мають можливості отримувати послуги централізованого водопостачання та водовідведення в іншій водопостачальній організації

ніж КП «МВУВКГ», а останнє діючи не у порядку та не у спосіб, що визначені чинним законодавством, здійснює додаткові необґрунтовані нарахування за скид понаднормативно забруднених стічних вод та вимагає їх оплати, як умови надання послуг із централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.

В обґрунтування своєї позиції, Заявники вказували, що відповідно до вимог нормативних актів, якими, на момент виникнення спору, регулювались відносини щодо приймання стічних вод до каналізаційних мереж населених пунктів (Правила приймання стічних вод, Інструкцією про встановлення та стягнення плати за скид промислових та інших стічних вод у системи каналізації населених пунктів (далі – Інструкція), затвердженою наказом Державного комітету будівництва, архітектури та житлово-комунальної політики України від 19.02.2002 № 37, (який відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.03.2017 № 166-р втратив чинність з 21.05.2017) додаткова плата за скид понаднормативно забруднених стічних вод мала розраховуватись відповідно до нормативів, встановлених у місцевих правилах приймання стічних вод, які визначаються на рівні виробничої собівартості очищення 1 куб. м. стічних вод з умістом забруднень в межах установлених у місцевих правилах приймання допустимих концентрацій забруднюючих речовин.

Однак, Правилами приймання стічних вод підприємств у систему міської каналізації м. Маріуполя, затвердженими рішенням Виконавчого комітету Маріупольської міської ради від 18 лютого 2004 року №48 (далі – Місцеві правила), вищезгадані нормативи не визначені, а замість них, при розрахунку додаткової плати за скид понаднормативно забруднених стічних вод, Водоканал використовує тариф на водовідведення, затверджений Національною комісією, яка здійснює державне регулювання у сферах енергетики і комунальних услуг України (НКРЕКП), до якого крім собівартості очищення 1 куб. м. стічних вод входять й інші складові.

5. Матеріалами справи підтверджено наступне.

5.1 КП «МВУВКГ», здійснивши розрахунки №5480/3 від 31.01.2017 та 6731/3 від 20.02.2017 виставило Заявникам рахунки на оплату за скидання понаднормативно забруднених стічних вод з належних їм об'єктів:

- ТОВ «МЕТРО Кеш енд Кері» на суму 3013,16 грн. (з ПДВ) (за період з 27.11.2016 по 26.12.2016);

- ФОП Будико Н.А. на суми 5535,44 грн. та 1689,26 грн. (з ПДВ) (за період з 24.11.2016 по 23.12.2016 та з 26.12.2016 по 24.01.2017 відповідно).

5.2 Здійснюючи вищезазначені розрахунки, Водоканал замість показника собівартості очищення стічних вод використав тариф на водовідведення, затверджений постановою НКРЕКП № 1141 від 16.06.2016, що підтверджується поясненнями Водоканалу, викладеними у листі від 22.02.2017 №745, адресованому ТОВ «МЕТРО Кеш енд Кері».

5.3 КП «МВУВКГ» у листі № 2089 від 19.05.2017 зазначило, що: витрати на очищення стічних вод є складовою планової собівартості послуги з водовідведення; питому вагу цієї складової у структурі затвердженого регулятором тарифу виділити неможливо; замість вищезгаданих нормативів Водоканалом фактично використовувалась вартість послуги з водовідведення, затверджена постановою НКРЕКП № 1141 від 16.06.2016.

Відзначимо, що підпунктом 60 пункту 1 постанови НКРЕКП № 1141 від 16.06.2016 для КП «МВУВКГ» (згідно зі структурою, наведеною в додатку 60 до цієї постанови) затверджено тариф на послугу централізованого водовідведення - 3,53 за 1 куб. м. (без ПДВ) з часткою виробничої собівартості надання послуг у розмірі 3,3357 грн. (без ПДВ), проте, послуга із централізованого водовідведення **не є тотожною послугою з очищення стічних вод**, і ці послуги мають різні механізми правового регулювання та затвердження.

5.4 Відповідно до п.2.3 Правил приймання стічних вод, нормативи плати за скид понаднормативних забруднень у системи каналізації населених пунктів, установлюються в місцевих правилах приймання на рівні виробничої собівартості очищення 1 куб. м. стічних вод з умістом забруднень у межах установлених в місцевих Правилах приймання допустимих концентрацій забруднюючих речовин.

Отже, під час виникнення спору КП «МБУВКГ» здійснювало нарахування додаткової плати за скид понаднормативно забруднених стічних вод у порядку відмінному від того, що був запроваджений законодавством.

5.5 ТОВ «МЕТРО Кеш енд Кері» упродовж лютого-березня 2017 року неодноразово подавало до Водоканалу письмові звернення, у яких порушувало питання необґрунтованого завищення розміру додаткової плати за скид понаднормативно забруднених стічних вод, просило надати відомості про структуру тарифу на водовідведення, розміру його складових, у тому числі виробничої собівартості очищення 1 куб. м. стічних вод з умістом забруднень в межах допустимих концентрацій (листи від 20.03.2017 № 24, від 02.03.2017 № 16, від 14.02.2017 №13). Проте, Водоканал, не надав відповідних роз'яснень та відомостей, а виставляючи рахунки на додаткову оплату за скид понаднормативно забруднених вод, попереджав про можливість припинення водопостачання у разі не здійснення спірних додаткових платежів.

5.6 Так, КП «МБУВКГ» у листі № 5115 від 09.12.2016, адресованому ТОВ «МЕТРО Кеш енд Кері», зазначає: «задолженность Вашего предприятия за сброс сверхнормативно загрязненных сточных вод в сети горканализации по состоянию на 01.12.2016 составляет 4943,14 грн. Таким образом, Вам необходимо в течении пяти дней с момента получения счета на сумму 4943,14 грн. оплатить задолженность в полном объеме (п.4.7. Договора № 5480 от 26.11.2008 «На подачу питьевой воды и прием хозяйственно-бытовых и производственных сточных вод на 2008 год»). В случае не погашения задолженности КП «Мариупольское ПУВКХ» оставляет за собой право прекратить подачу воды до полного погашения задолженности (п. 5.5 Договора № 5480 от 26.11.2008 «На подачу питьевой воды и прием хозяйственно-бытовых и производственных сточных вод на 2008 год»))» (рос. мова).

5.7 Не виконання Заявниками вимог КП «МБУВКГ» щодо сплати спірних нарахувань, може призвести до припинення надання послуг із централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, неможливості здійснювати господарську діяльність та ущемлення, внаслідок цього, інтересів споживачів.

Як зазначило ТОВ «МЕТРО Кеш енд Кері» в своїх поясненнях, наданих листом № 82 від 01.09.2017: «оплата необґрунтованої заборгованості була обумовлена загрозою відключення від мереж водопостачання чи водовідведення, що могло спричинити неспіврозмірні збитки нашого підприємства в порівнянні із розміром безпідставної заборгованості.

При цьому, ці погрози мали для нас саме реальний, а не уявний характер з огляду на матеріали, розміщені як на офіційному веб-сайті КП «МБУВКГ» так і на веб-сайті Маріупольської міської ради» (мова оригіналу).

Можливість такого ущемлення, в даному випадку пов'язується з тим, що споживачі Водоканалу не мають альтернативи щодо вибору надавача послуг із централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, оскільки конкуренція на цих ринках відсутня, а тому змушені сплачувати нарахування, які вважають необґрунтовано завищеними.

5.8 Відповідно до статті 48 Закону України «Про питну воду та питне водопостачання» спори з питань питної води та питного водопостачання розглядаються у судовому порядку.

Отже, КП «МБУВКГ» не позбавлено права вирішувати питання щодо стягнення спірної заборгованості зі споживачів у судовому порядку.

Проте, як свідчать отримані Відділенням матеріали, КП «МБУВКГ», намагаючись у позасудовому порядку примусити споживачів до сплати спірних нарахувань за скидання понаднормативно забруднених стічних вод, надсилає споживачам листи, із погрозами щодо повного припинення водопостачання у разі несплати цих нарахувань, що не передбачено чинним законодавством та є ознакою використання ринкової влади.

В даному випадку споживачі не мають альтернативи щодо вибору виконавця послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, а отже, можуть бути змушені проти своєї волі погодитися з вимогами КП «МБУВКГ» щодо сплати спірної заборгованості у разі загрози повного припинення водопостачання.

5.9 На вимогу Відділення від 05.05.2017 № 01-41/307, КП «МБУВКГ» повідомило, що, діючи згідно із Місцевими правилами, надало ТОВ «Метро Кеш енд Кері» дозвіл на скид стічних вод в систему міської каналізації (Дозвіл) № 5480 від 30.12.2016. Аналогічний Дозвіл (№ 6731 від 01.12.2016) Підприємство надало ФОП Будико М.А.

Цими документами передбачено, що:

- абонентам дозволяється скидати стічні води у мережу міської каналізації за умов дотримання Абонентом «Правил», режимів та показників обсягів та якості стічних вод, які скидаються підприємством в міську каналізацію;

- при порушення «Правил» дозвіл на скид стічних вод анулюється;

В Дозволах також наведені значення гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин, перевищення яких є підставою для нарахування абонентам додаткової плати.

У листі № 5115 від 09.12.2016 КП «МБУВКГ» повідомило ТОВ «Метро Кеш енд Кері» про закінчення строку дії Дозволу на скид стічних вод в якому зазначило, що Дозвіл надається строком на один рік, при відсутності у підприємства дозволу на скид або закінчення строку його дії нарахування здійснюються із застосуванням коефіцієнта кратності основного тарифу Кт-5 за період відсутності дозволу. Також, в зазначеному листі КП «МБУВКГ» звертає увагу Товариства, що за наявності заборгованості за скид понаднормативно забруднених стічних вод та у разі не погашення заборгованості Водоканал залишає за собою право припинити подачу води до повного погашення заборгованості.

Також, пунктом 1.6 договору № 5480, укладеного із ТОВ «Метро Кеш енд Кері» передбачено, що при відсутності дозволу на скид стічних вод Виконавець має право відмовити Абоненту у подачі питної води та приймання стоків.

Отже, відсутність у споживача Дозволу призводить до збільшення сум нарахувань за послуги водовідведення, в свою чергу наявність заборгованості може призвести до припинення водопостачання.

Вищенаведене свідчить про неправомірне обумовлення надання послуги з водопостачання отриманням споживачами дозволу на скид стічних вод.

5.10 Неправомірність такого обумовлення підтверджено позицією Міністерства регіонального розвитку України. Так, останнє у роз'ясненнях від 08.02.2013 стосовно отримання Дозволів на скид стічних вод, (<http://old.minregion.gov.ua/zhkh/vodopostachannya-ta-vodovidvedennya/rozjasnennja-minregionu-shhodo-problemnih-pitan-shho-vinikajut-u-rezultati-zatverdzhennja-miscevih-pravil-prijmannja-stichnih-vod/?print=1>), зокрема, зауважило наступне.

«... відповідно до статті 4 Закону України «Про дозвільну систему в Україні» виключно законами, які регулюють відносини, пов'язані з одержанням документів дозвільного характеру, встановлюються: необхідність одержання документів дозвільного характеру та їх види; дозвільний орган, уповноважений видавати документ дозвільного характеру; платність або безоплатність видачі (переоформлення, видачі дубліката, анулювання) документа дозвільного характеру; строк видачі або надання письмового

повідомлення про відмову у видачі документа дозвільного характеру; вичерпний перелік підстав для відмови у видачі, переоформлення, видачі дубліката, анулювання документа дозвільного характеру; строк дії документа дозвільного характеру або необмеженість строку дії такого документа; перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності.

Ні Переліком документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності, затвердженим Законом України від 19.05.2011 року № 3392-VI, ні іншими законами норм щодо «дозволу на скид» не передбачено. Водоканал не може бути дозвільним органом, а отже і не може бути уповноваженим видавати документи дозвільного характеру.

Відносини щодо приєднання до систем централізованого водопостачання та водовідведення врегульовано Розділом IV Правил користування системами централізованого комунального водопостачання та водовідведення в населених пунктах України, затвердженими наказом Мінжитлокомунгоспу від 27.06.2008 № 190, зареєстрованим у Мін'юсті 07.10.2008 за № 936/15627. Норми зазначених Правил розширеному тлумаченню не підлягають і не визначають повноважень органів місцевого самоврядування видавати документи дозвільного характеру.

Ні Законом України «Про житлово-комунальні послуги», ні Правилами надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 № 630, ні іншими актами законодавства не передбачено такої умови укладення договору на надання послуг з водовідведення як відсутність заборгованості Абонента за надані послуги водовідведення. Спори, пов'язані з невиконанням умов відповідного договору (у т.ч. щодо оплати) вирішуються у судовому порядку, а не шляхом запровадження органом місцевого самоврядування обмежень прав споживачів послуг з водовідведення.

У цих же місцевих правилах приймання стічних вод передбачено право Водоканалу в односторонньому порядку відключати Підприємство від міської системи водопостачання і каналізації і розірвати договір.

Відповідно до статті 651 Цивільного кодексу України зміна або розірвання договору допускається лише за згодою сторін, якщо інше не встановлено договором або законом; договір може бути змінено або розірвано за рішенням суду на вимогу однієї із сторін у разі істотного порушення договору другою стороною та в інших випадках, встановлених договором або законом; істотним є таке порушення стороною договору, коли внаслідок завданої цим шкоди друга сторона значною мірою позбавляється того, на що вона розраховувала при укладенні договору; у разі односторонньої відмови від договору у повному обсязі або частково, якщо право на таку відмову встановлено договором або законом, договір є відповідно розірваним або зміненим.

У пункті 32 Типового договору про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 № 630, договір може бути розірваний достроково у разі: зникнення потреби в отриманні послуги або відмови споживача від користування послугами виконавця; переходу права власності (користування) на квартиру (будинок садибного типу) до іншої особи; невиконання умов договору сторонами договору.

Законодавством не передбачено права виконавця розривати договір на надання послуг з водовідведення в односторонньому порядку чи повноваження органу місцевого самоврядування запроваджувати правові підстави його розірвання.

Слід додати, що Закон України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення» доповнено статтею 13¹ згідно із Законом України від 18.05.2017 № 2047-VII, якою, зокрема, визначено, що Місцеві правила не можуть передбачати обов'язок фізичних чи юридичних осіб щодо отримання будь-яких дозволів, погоджень або інших документів дозвільного характеру, а також надавати повноваження органам державної влади, органам місцевого самоврядування, їх посадовим особам, підприємствам, установам, організаціям, утвореним такими органами, щодо видачі дозвільних документів.»

6. Відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку забороняється і тягне за собою відповідальність згідно із законом.

Матеріалами, отриманими під час збору та аналізу доказів у справі підтверджено, що дії КП «МБУВКГ», які полягають у:

- пред'явленні споживачам (не у порядку та не у спосіб, що визначені чинним законодавством) вимог стосовно оплати спірних нарахунків за скид понаднормативно забруднених стічних вод, як умови надання послуг із централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, із застосуванням погроз про відключення від водопровідних та каналізаційних мереж;

- обумовлення надання послуг з водопостачання та централізованого водовідведення отриманням споживачами Дозволу на скид стічних вод, із застосуванням погроз про відключення від водопровідних та каналізаційних мереж у разі його відсутності,

містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50 та визначеного частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним становищем на ринку надання послуг з централізованого водовідведення, шляхом вчинення дій, що можуть призвести до ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання, чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

7. Враховуючи вищенаведене, з метою припинення дій, що містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, запобігання таким порушенням, Відділення, листом №01-41/697 від 19.09.2017, рекомендувало комунальному підприємству «Маріупольське виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства»:

- припинити дії із пред'явлення споживачам (не у порядку та не у спосіб, що визначені чинним законодавством) вимог стосовно оплати спірних нарахунків за скид понаднормативно забруднених стічних вод, як умови надання послуг із централізованого водопостачання та водовідведення, із застосуванням погроз про відключення від водопровідних та каналізаційних мереж, що містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції;

- припинити дії із обумовлення надання послуг з водопостачання та водовідведення отриманням споживачами Дозволу на скид стічних вод, із застосуванням погроз про відключення від водопровідних та каналізаційних мереж у разі його відсутності, що містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції;

- усунути причини виникнення порушення законодавства про захист економічної конкуренції та умови, що йому сприяють, шляхом ініціювання внесення відповідних змін до Місцевих правил з метою приведення їх у відповідність до вимог чинного законодавства;

- вжити заходів щодо недопущення використання ринкової влади з метою примушення споживачів до сплати спірних нарахунків у позасудовому порядку, що може призвести до вчинення порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

8. КП «Маріупольське виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства», листом № 4613 від 10.11.2017, повідомило Відділення про припинення дій,

які містили ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції та вжиті заходи щодо усунення причин виникнення порушень.

Так, КП «МБУВКГ» надало копію наказу № 538/1 від 03.10.2017 «Про дотримання законодавства України», яким зобов'язало начальників структурних підрозділів підприємства не вчиняти дії із пред'явлення споживачам вимог (не у порядок та не у спосіб, що визначені законодавством) стосовно оплати спірних нарахувань за скид понаднормативного забруднення стічних вод, як умови надання послуг із водопостачання та водовідведення; не здійснювати видачу споживачам Дозволів на скид стічних вод.

Також, КП «МБУВКГ» листом № 4195 від 04.10.2017 повідомило, що з метою усунення причин виникнення порушення законодавства про захист економічної конкуренції направило до виконавчого комітету Маріупольської міської ради звернення з проханням розглянути на засіданні виконавчого комітету Маріупольської міської ради питання внесення змін до положень Правил приймання стічних вод підприємств в систему міської каналізації м. Маріуполя, затверджених рішенням виконкому Маріупольської міської ради від 18.02.2004 №48.

Отже, рекомендації адміністративної колегії Відділення №02-34/929 від 08.12.2016 Підприємством виконані.

Також, КП «МБУВКГ», листом № 7-0534 від 12.04.2018, звернулось до Відділення із клопотанням про закриття провадження у справі, в якому зазначило, що на виконання рекомендацій Донецького обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України КП «МБУВКГ» вжило усіх необхідних заходів щодо припинення дій, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, та усунуло причини їх виникнення.

З лютого 2017 року, та станом на теперішній час підприємство дозволи на скид стічних вод не видає, негативних наслідків від обумовлення надання послуг з водопостачання та водовідведення, пов'язаних із зобов'язанням отримати Дозволи на скид стічних вод для споживачів фактично не настало. Значних збитків особам та суспільству не завдано. Відключень підприємств від водопостачання та водовідведення не було. Всі спірні питання врегульовані із заявниками в досудовому порядку.

Всім споживачам яким виставлялись рахунки, та Заявникам зроблені перерахунки у розмірі 15%-20% від нарахованих сум. Сума здійснених перерахунків становить 20742,22 грн.

Фактично вартість очищення та застосований тариф із водовідведення не на багато відрізняються (бо тариф був зменшений НКРЕКП).

КП «Маріупольське ВУВКГ» вважає що порушень законодавства про захист економічної конкуренції відносно ТОВ «Метро Кеш енд Кері» та ФОП Будико М.А. своєчасно виправлено: здійснено перерахунок абонентам за скид понаднормативно забруднених стічних вод. Крім того, абоненти від водопостачання та водовідведення не відключались, а питання щодо зміни або відміни Правил приймання стічних вод передано на розгляд до Маріупольської міської ради.

9. За результатами аналізу документів та матеріалів, що були надані Підприємством на підтвердження вищезазначеного, можна зробити висновок, що порушення, які були предметом розгляду цієї справи не призвели до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції та не завдали значних збитків окремим особам чи суспільству, бо:

- фактично не мали дискримінаційного характеру оскільки не стосувались окремих суб'єктів господарювання (або їх груп);

- споживачі, в тому числі і Заявники, від водопостачання та/або водовідведення не відключались;

- Підприємством, при здійсненні нарахувань за скид понаднормативно забруднених стічних вод застосовувався тариф на послугу водовідведення, замість вартості очищення стічних вод. Натомість різниця вартості очищення стічних вод та тариф на водовідведення є не суттєвою, бо тариф на водовідведення був скоригований

НКРЕКП в сторону зменшення без пояснень щодо складових витрат, які не були включені до тарифу.

Крім того, на цей час, відбулись зміни в законодавстві, що регулює сферу надання послуг із водопостачання та водовідведення, зокрема, наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України № 316 від 01.12.2017, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 15.01.2018 за №56/21508, затверджені «Правила приймання стічних вод до системи централізованого водовідведення» (далі – Правила приймання стічних вод в новій редакції) та «Порядок визначення розміру плати, що справляється за понаднормативні скиди стічних вод до систем централізованого водовідведення» (далі – Новий порядок).

Відповідно до п. 3 частини II Нового порядку, величину плати за скид стічних вод у систему централізованого водовідведення розраховує виробник за формулою із застосуванням тарифу, встановленого за надання послуг централізованого водовідведення споживачам, віднесеним до відповідної категорії.

Отже, на цей час, застосування тарифу на водовідведення при визначенні розміру плати за скид стічних вод, закріплено нормативно правовим актом.

Також, КП «МВУВКГ» вжито відповідних заходів для усунення наслідків порушення, зокрема, здійснено відповідні перерахунки не тільки Заявникам, а і іншим споживачам, яким виставлялись рахунки за скид понаднормативно забруднених стічних вод.

Отже вищезазначене, згідно із частиною 3 статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», є підставою для закриття провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

На виконання п. 26 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (Правила розгляду справ), затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року № 5, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 6 травня 1994 року за № 90/299 (редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29 червня 1998 року № 169-р) (із змінами), на адресу КП «МВУВКГ», листом №55-02/531 від 22.05.2018, та адреси Заявників: ФОП Будико М.А. листом №55-02/530 від 22.05.2018, ТОВ «МЕТРО Кеш енд Кері» листом № 55-02/532 від 22.05.2018, надіслано копії подання з попередніми висновками у справі № 04-26-03/2017.

КП «МВУВКГ», на подання з попередніми висновками у справі, листом від 21.06.2018 №2289, повідомило, що погоджується із висновками викладеними у поданні з попередніми висновками у справі, та просить Відділення закрити провадження у справі.

ТОВ «МЕТРО Кеш енд Кері», у листі №31 від 18.06.2018 не заперечувало проти закриття Відділенням провадження у справі.

Клопотань, заперечень, пояснень на подання з попередніми висновками у справі від ФОП Будико М.А. до Відділення не надійшло.

На підставі вищенаведеного, керуючись статтями 12¹ та 14 Закону України “Про Антимонопольний комітет України”, статтею 48 Закону України “Про захист економічної конкуренції”, пунктом 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23 лютого 2001 року № 32-р, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30 березня 2001 року за № 291/5482 (із змінами), пунктами 5, 32 Правил розгляду справ, адміністративна колегія Донецького обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України

ПОСТАНОВИЛА:

Закрити провадження у справі №04-26-03/2017 про порушення Комунальним підприємством «Маріупольське виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства» законодавства про захист економічної конкуренції, у зв'язку виконанням Підприємством рекомендацій, наданих Відділенням у рамках розгляду цієї справи.

Відповідно до статті 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції» заявник, відповідач, третя особа мають право оскаржити рішення органів Антимонопольного комітету України повністю або частково до господарського суду у двомісячний строк з дня одержання рішення.

Голова колегії –
голова відділення

О.М. Крамарь